

da per l'àrab, en filtrar el nom llatí, o almenys en produir-se l'arabització consolidada: perquè en el sistema vocàlic de l'àrab és impossible el diftong ui (=oi) i si els moros oien *antojyano* a la gent de llengua mossàrab, ells entenen *-oïn-*, perquè l'àrab no posseeix el fonema *ɲ*.

Hi ha diversos PARÒNIMS. En particular, *Ontiñena* aragonès, mun. a mig camí de Sariñena a Fraga, zona de toponímia no menys arabitzada, provinent doncs del fem. (VILLA) ANTONIANA. amb el mateix procés fonètic; i sense aquest, *Antoñana* alabès, estació ferroviària a 35 k. de Vitòria, a mig camí d'Estella.

Altrament aquesta metàtesi era fàcil, així com així, i natural, car hi ajudava el fet que els noms en -INIANUM - ANIANUM eren més nombrosos que amb -ON-. Així també ho veiem repetit a Itàlia: a Toscana *Ontignano* és un agre. de Fiesole [1299] i un antic *Untugnano* o *Untignano* [998] cap a Poggibonsi (Valdarno) (Pieri, *Top.Arno* 381): *Ontagnano*, poble del Friül (Scrosoppi, *Boll.Soc.Fil.Frl.* IX, p.10).

No sé si un Pedro d'*Ontonen* jurat de Jaca, a.1404 (*Arch.Fil.Arag.* X, 335.2, però imprès *Ontenent* a la p.60) pot valer com testimoni d'un ontinyentí immigrat, o bé d'un altre lloc homònim. En fi un *Antanhol*, població del concelho de Coimbra (que Silveira, ja veu derivat d'ANTONIUS (*RLus*, XXIV, 198-200) trobo versemblant que resulti d'alteració d'*Antonbão* que seria el resultat de -ANU en portuguès: perquè la nasal *-âu* en molts parlars portuguesos pren matís gairebé igual a *-ô*, i també *-oo* i *-ol*, competeixen allí com prolongació de -OLU.

Altrament En Moll (*Llinatges Cat.* 103) cita una forma *Antuniano* en un doc. de 956 que entén com testimoni d'un cogn. *Antunyà*; em pregunto, però, si consta bé tal cogn. o si no es pot tractar d'una forma antiga del NL *Tanyà* empordanès (poc al S. de Figueres), que he sospitat provinent d'ANTONIANUM per deglutinació de *-m-* pres per prep. locativa.

En tot cas no necessiten refutació les etim. ANINIUS o FONTINIUS, entre les quals vacil·lava Mz.Pi.(en el seu llibret. senil *Pop.Prerrom.Hisp.* que publicaren els seus deixebles a nom d'ell), totes dues absurdes ja per evident raó fonètica.

ONXA i altres noms en *Onx-*

Antiga alqueria mallorquina en el te. de Campos. En la meua enq. a Campos, 1964 (XLI, 94.14) no vaig sentir-ho com a nom viu, però hi vaig anotar que el cronista local Tallades en escriptures trobava *Onxa* per nom de la poss. Son Sala Gros (XLI, 94.14) JMBover, *Bi.Escr.Bal.* § 117 diu que l'escr. Pere Antoni Sala nasqué el 1804 a *Son Sala d'Onxa*,

casa solar d'allí. J.Veny en una monografia local publ. dins l'opuscle *Fiestas Patr. de Campos* 1965), explica que aquesta casa és en el camí de Ciutat, que és una possessió ja documentada l'any 1659 i diu que el nom hi resta denominant la Bassa d'*Onxa*.

ETIM. Evidentment forma mossàrab emparentada amb els mots llatins ŪNCĪA 'articulació flexible' o 'corba dels dits' etc. i ŪNCĪNUS 'ganxut, corbat' del qual hem vist un derivat supra. (art. *Ocenyes*). També aquí podríem suposar algun altre derivat adj. en -CĒUS, paral·lel a UNCĪNUS, però és més simple creure que es tracta d'un ús translàtic del mateix UNCĪA —que era també nom d'un pes, la 'unça'— i altres valors: en Sèneca 'un dotzè d'una herència', i en Columel·la 'la dotzena part d'una jovada' (*jugus, -geris*) o sigui mesura agrària = 208 me.² Es tracta de qualsevol d'aquestes dues accs. topogràfiques, que designaria la reduïda extensió d'aqueix solar, després potser ampliada.

Un derivat, també mossàrab en el P.Val. *ončána*, pda. del te. de Sueca (XXXI, 15.1) potser ll. vg. (AGRA) *UNCĪANA camps d'aqueixa extensió: car en els femenins en -ANA l'àrab no canvià la A en *ē* (cf. *Borriana, Sollana*).

Hi hagué una alq. dita *Unxila* a la vall de Pego, amb uns molins, documentada l'a. 1282 (Mtz.Fdo., *Doc.Val.ACA* II 1608) on tenim dissimilació de **Ūnxina* UNCĪNA 'ganxos', 'revolts d'un camí'.

ONYAR

Nom del riu de Girona, que al peu de la ciutat desemboca a la dreta del Ter, al SSO. de la ciutat, provinent del peu de Brunyola després d'un curs de més de 20 k. en semicercle passant vora Vilobí, Quart i Palol.

PRON.: *unjá* oït a Girona molts cops des de c. a.1912; és tan característic de la ciutat, que el gironí Joaquim Ruyra en obres seves va usar algun cop el derivat *onyarenc* com a nom de la seva gent.

Hi ha poca documentació dels noms de rius i menys dels de grandària mitjana. No és, doncs, estrany que n'hàgim trobat poca, i mal copiada (o llatinitzada en forma infidedigna).¹ No obstant almenys demostra l'existència del nom, des del S.XIV pel cap baix.

MENCIONS ANT. És sobretot com determinatiu del nom de Palol d'Onyar, llogaret de la dr. del riu, agre. al mun. de Quart, uns 3 k. al SSE. de Girona.

1359: en el cens de Pere III (ple d'errades de còpia), amb dues cites, la primera, correcta: «Fochs franquers qui són en lo Paloll d'*Onyar*. 7»; la segona, no: «fochs d'esgleya de Palol *Dexar*» (*CoDo.ACA* XII, p.97, 102). *Princ. S.xv*: *Onyar*, nom del riu en el memorial de Joan Oliver, reproduït per Marquilles